

Таким чином, відомі діячі п'ятидесятництва традиційно виконували роль ідейних керівників руху. Їх авторитет визнавався у громадах. Непримиренна позиція щодо реалізації інтересів громад, розповсюдження релігійних ідей стала для багатьох роковою. Періоди активізації місійної роботи, а відповідно й чисельного збільшення віруючих, що належали до культу, пов'язані з діяльністю лідерів. Такі відмінності, у цілому, формують образ п'ятидесятників як самостійного релігійного напрямку.

Джерела та література

1. Архів УСБ у Дніпропетровської обл. – П-16883.
2. Архів УСБ у Дніпропетровської обл. – П-24610. – Т.1.
3. Архів УСБ у Дніпропетровської обл. – П-24610. – Т.2.
4. Архів УСБ у Дніпропетровської обл. – П-24610. – Т.7.
5. Архів УСБ у Дніпропетровської обл. – П-19803.
6. Архів УСБ по Запорізької обл. – Спр.П-13278. – Т.1.
7. Архів УСБ по Запорізької обл. – Спр. П-13278. – Т.5.
8. Белов А.В. Секты. Сектанство. Сектанты. – М., 1978.
9. Відомості Верховної Ради УРСР. – 1961. – 16 червня. – №25.
10. Грушова Т.В. Радянська держава та секта п'ятидесятників в Україні (початок 1920-х – 1991 рр.): Автореф... дис. канд. істор. наук. – Запоріжжя, 2000.
11. Гурич М. Хто такі трясуні. – Харків, 1930.
12. Державний архів Дніпропетровської області (далі ДАДО). – Ф.Р.6463. – Оп.1. – Спр.2.
13. ДАДО. – Ф.Р.6463. – Оп.1. – Спр.16.
14. ДАДО. – Ф.Р.6463. – Оп.2. – Спр.20.
15. ДАДО. – Ф.Р.6465. – Оп.2. – Спр.26.
16. ДАДО. – Ф.Р.6465. – Оп.2. – Спр.37.
17. Москаленко А.Т. Пятидесятники. Изд.2. – М., 1973.
18. Потапов В.Н. О содержании антиобщественной деятельности и формах её проявления у некоторых религиозно-сектантских организаций: Автореф. дис... к.ф.н. – Алма Ата, 1973.
19. Солдатенко В.Е. Пятидесятники. – Донецк, 1972.
20. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф.Р.2. – Оп.9. – Спр.9306.
21. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі ЦДАГО). – Ф.1. – Оп.24. – Спр.4494.
22. ЦДАГО – Ф.1. – Оп.24. – Спр.4704.

Summary

Is determined the role of well-known personalities in protestant trend of Pentecostals in the inner social life of Soviet Ukraine.

М. М. Мокієнко

ТРАНСФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПОГЛЯДІВ ВІТЧИЗНЯНОГО П'ЯТИДЕСЯТНИЦТВА (XX – ПОЧАТОК ХХІ СТ.)

В межах протестантських течій України відбуваються складні процеси, пов'язані з визначенням позиції щодо суспільного життя й соціально-політичних реалій. Особливості позиційної рефлексії визначали ту чи іншу модель поведінки окремих пізньопротестантських центрів у суспільно-політичній царині. Швидкі трансформаційні тенденції суспільно-політичних поглядів в добу незалежності України виявили вітчизняні п'ятидесятники. Звідси, спроба простежити особливості формування та еволюції окреслених позицій саме в середовищі християн віри євангельської (ХВЕ).

Вивчення проблем формування та трансформації суспільно-політичних поглядів вітчизняних п'ятидесятників перебуває на початковому етапі. Концептуальні засади еволюції протестантизму сформульовані в дослідженнях В. Любашенко. Звуження предмету дослідження характерно для робіт Ю. Решетнікова та О. Назаркіної. Окремі аспекти проблеми знайшли відображення в доробку релігійних дослідників Л. Андронов'єне та В. Франчука. Утім, процеси трансформації суспільно-політичних підходів вивчалися авторами побіжно, що зумовило необхідність продовження наукових пошуків у цій царині.

Точкою опертя у своєму ставленні до зовнішнього світу п'ятидесятники визнають Біблію. На думку дослідника П. Яроцького: "Перевага Святого Письма над теологією, християнської етики – над філософськими й соціальними вченнями традиційно притаманна багатьом пізньопротестантським, зокрема євангельським, течіям" [1, с.6]. Подібна акцентуація спричинила значну індиферентність їхньої нерелігійної рефлексії, при цьому на певних етапах вузько окреслюючи коло суспільних

інтересів пізнього протестантизму, а також зумовлюючи відсутність чітко окресленої соціальної концепції.

Пізнопротестантський рух в Україні формувався в умовах державно-правових утисків з боку імперської, а згодом радянської влади, що справило вплив на формування його соціально-політичних поглядів. Водночас у періоди “відлиги” у внутрішній політиці держави більшість протестантів демонструвала стійку тенденцію щодо позитивного сприйняття суспільства та держави.

П’ятидесятницьке розуміння сутності понять “влада”, “суспільство” та “політика” в цілому близьке до інтерпретації інших пізнопротестантських течій. Втім відносна молодість даного руху та його культові особливості зумовили значно меншу розробленість досліджуваних питань. Відсутність єдиного світового центру й вихідних богословських і соціально-етичних побудов спричинили неоднорідність поглядів на суспільство та державу, які багато в чому залежали від рівня інституалізації п’ятидесятницьких об’єднань. Найбільші з них, насамперед Асамблеї Бога та Церква Божа, взяли курс на співробітництво з існуючою владою. Менш масштабні місцеві об’єднання виявляли інші тенденції залежно від політики державної влади у релігійній сфері. Водночас чіткіше виражений есхатологічний відтінок і наявність значного містичного досвіду в богослужбовій практиці п’ятидесятників звужує певною мірою потенційність зовнішньої активності адептів даного руху. Попри це, історія п’ятидесятництва вказує на визначальність у суспільно-політичних акцентуаціях ймовірніше не культово-догматичної специфіки, а суспільного фону, створеного державою для функціонування релігії.

Не стала винятком позиція вітчизняних п’ятидесятників, які в особі Союзу християн євангельської віри в 1924 р. визначилися “щиро ставитися до Радянської влади і всіляко підтримувати її на підставі Слова Божія: не з страху, але по чистій совісті” [2, с.214].

На п’ятидесятницькому з’їзді 8-13 жовтня 1927 р. в Одесі було одноставно визнано радянську державу й заслухано доповідь “Про ставлення християн євангельської віри-п’ятидесятників до існуючої радянської влади і до військової повинності”. У документі нелояльних до влади було попереджено, що вони “негідні носити звання християн й будуть виключені з їх рядів” [2, с.224].

Декларована політична лояльність до влади, яка п’ятидесятницькими дослідниками зображується як плата за легальне існування ХГВ у СРСР, неоднозначно була сприйнята значною частиною вітчизняних п’ятидесятників. У результаті саме через це питання намітився розкол п’ятидесятницьких громад та їхнього суспільного відчуження.

Красномовні жести у бік влади не врятували п’ятидесятництво від репресій 20-30-х рр. й остаточної заборони даного руху. Радянська держава сприйняла декларовану ними позицію як “пристоєвництво”, яке мало на меті маскувати “контрреволюційну діяльність” [2, с.126-129].

Подальші кроки державних органів стосовно п’ятидесятництва сприяли сектантській замкненості й суспільній ізоляції “хрещених Святим Духом”. Їхнє штучне об’єднання з євангельськими християнами-баптистами викликало до життя нелегальний п’ятидесятницький рух, у якому поступово сформувалася ідея відділення віруючих від світу. Всередині незареєстрованих груп поширилося переконання про суспільну непомітність церкви, яка підвищує її шанси на виживання. Через соціальне несприйняття віруючих-п’ятидесятників, що проявлялося починаючи від образ з боку пересічних громадян й неможливості вступити до вищого навчального закладу до засудження вірних на значні терміни до позбавлення волі за релігійні переконання, у середовищі християн віри євангельської сформувалися погляди, які за влучним виразом литовської дослідниці Л. Андроновьене, можна назвати “окопним менталітетом” [3, с.179]. У таких умовах розуміння ситуації з боку віруючих розвивалося в двох напрямках: а) світ ненавидить нас; б) ми, зі свого боку, не повинні мати нічого спільного з гріхом (до якого прирівнювалася вся оточуюча культура). Звідси участь в житті суспільства з боку п’ятидесятників розглядалася як загроза святості.

Суспільно-політичні зміни другої половини 80-х рр. зумовили еволюцію орієнтації віруючих у досліджуваній сфері. Тут не можна не погодитися з В. Мельник (Любашенко) в тому, що ми маємо справу з процесами, які відбувалися в свідомості протестантів [4, с.36]. Разом із тим вони безпосередньо пов’язані із суспільним буттям, його динамічністю, змінами суспільної свідомості. У зазначений період соціальна розгерметизація віруючих і більша відкритість пізнопротестантських громад щодо суспільства була викликана перебудовою, яка розглядалася віруючими як крок влади назустріч Церкві. “Перебудова – це милість Божа до нашого народу. Бог бажає просвітити темряву атеїзму світлом проповіді Євангелія Христового. Для нас, віруючих, дається Богом велика можливість участі в цій праці...” [5, с.71].

Як показав час, соціальна відкритість була вигідна для самих п’ятидесятницьких течій. По-перше, вона стверджувала даний релігійний рух в умовах загального пробудження суспільства: утворення великої кількості громадських організацій, рухів, політичних партій тощо. По-друге, повернення обличчям до суспільства сприяло початку й утвердженню євангелізаційно-місіонерської діяльності церкви і, як наслідок, її кількісному зростанню. По-третє, “зміщення ціннісних і світоглядних орієнтацій віруючих в напрямку від інтровертного, замкнутого сприйняття віровчення, бажання самопринизитись, нівелюватись як особистість перед ідеалом Христа, до прагнення більшого індивідуального, особистісного самовираження та самоактуалізації, активного і дієвого зовнішнього зорієнтованого сприймання й відтворення християнських цінностей” [6, с.147]. Звідси, релігійна гро-

мада християн віри євангельської мала не просто ще одного члена, сконцентрованого, як маса інших, на внутрішньому поклонінні й спасінні власної душі, а активного християнина, спрямованого на суспільну діяльність з духовними цілями.

Нові реалії виявили нове політичне сприйняття церкви. Дослідник проблеми Ю. Зуєв указав на декілька передумов входження релігійних організацій до політичного життя. Серед них – особливий статус віруючих, які будучи носіями певних релігійних ідей, як громадяни є виразниками тих чи інших соціальних інтересів і зацікавлень. Також у демократичному суспільстві різноманітні політичні рухи та партії не можуть бути байдужі до такої авторитетної й багаточисельної соціальної групи, як Церква. Крім цього, за переконанням автора, у політизованому суспільстві “важко знайти таку сферу життя, де входження церкви не мало політичного значення” [7, с.31]. Зазначені фактори стали об’єктивними передумовами включеності церкви до політичної царини.

Втім міра цієї включеності залежить від багатьох інших чинників, у тому числі й богословських. Як відомо, зміна умов існування релігійного об’єднання на вітчизняному просторі не призвела до швидких теологічних трансформацій стосовно суспільства й політики. Відтак, незважаючи на кардинальну зміну ситуації, менталітет, який супроводжував пережиті гоніння, змінюється значно повільніше. За своєю суттю, проблема повільного богословського оформлення нових соціально-політичних реалій життя полягає в однозначному протиставленні активізації суспільної позиції церкви як вияву посилення її мирської орієнтації й збереження нею високого рівня релігійності й конфесійної дисципліни. Таке протиставлення може свідчити про наявність у вітчизняному релігійному середовищі світоглядного догматизму, формування якого в межах сучасних протестантських течій, не в останню чергу, завдячує зовнішньому впливу держави.

Організаційно роздроблене п’ятидесятництво в добу незалежності увійшло з різним характером соціально-політичної орієнтації. Перша група – це громади, зареєстровані в Союзі ЄХБ, які діяли в руслі його соціально-політичних уявлень, зберігаючи іноді деяку відособленість у Союзі й займаючи не рідко більш консервативні, ніж ЄХБ, позиції, при цьому заперечуючи повне відчуження від проблем світу. Керівники незареєстрованих п’ятидесятницьких громад займали протилежні позиції, ставлячи віруючого перед дилемою: “дружба зі світом – ворожнеча з Богом”. Зареєстровані автономно від Союзу ЄХБ, що склали третю групу громад, не сприймали крайнощів ізоляціонізму, однак виступали з критикою “захопленості церкви мирськими справами”.

Важливим етапом суспільно-політичного усвідомлення для християн віри євангельської можна вважати прагнення до утворення власного союзу та його реєстрацію. Уже в цей період помітні певні трансформації в богослов’ї. Теологами було визнано, що справжній християнин може поєднувати свій релігійний інтерес із суспільним, вбачаючи в цьому виконання Божих заповітів: “... бути у Христі не означає бездіяльність, а навпаки – активне, пульсуюче, функціонуюче життя” [8, с.28].

Втім навіть організаційне оформлення руху через розповсюдженість старих стереотипів зустрічало протести. П’ятидесятницькі лідери постійно запевняли віруючих у тому, що релігійна політика держави кардинально змінилася. Один із них, Ф. Папроцький, зазначав: “Дуже хотілося, щоб наші віруючі, особливо старшого віку, зрозуміли: реєстрація нині не має нічого спільного з тією, що була в 60–70-ті рр. ... Кажу це тому, що багато хто з братів та сестер не в змозі подолати пересторогу до держави, все ще підозрює її у підступності” [9, с.3].

Першу половину 90-х рр. можна вважати періодом інтенсивної переорієнтації п’ятидесятництва (особливо зареєстрованого) на соціально-політичну проблематику. Серед напрямків трансформацій відзначаємо:

- визнання світської влади як Божої установи й необхідності шанувати її й коритися;
- особливий акцент на молитву за владу як обов’язок віруючого [10, с.28];
- громадська активність з боку молоді, яка поступово переросла в суспільно-політичну площину;
- відхід від космополітизму й відстоювання твердження “Ісус Христос любить усіх, а свій народ найпалкіше”.

Певний вплив на свідомість п’ятидесятників простежується з боку нових об’єднань християн віри євангельської та харизматичних спільнот, лідери яких зазвичай формувалися в п’ятидесятницькому середовищі й мали чималий авторитет серед частини “хрещених Святим Духом”. Вони, як і члени новоутворених громад, гаряче вітають політичну активність віруючих. Переважна більшість членів таких об’єднань є віруючими в першому поколінні, що зумовило практичну відсутність соціально-психологічних нашарувань минулого. Для таких об’єднань (насамперед Української євангельської християнської церкви, Асоціації місіонерських церков християн віри євангельської тощо) характерна активна соціально-політична позиція. З її допомогою лідери об’єднань долають проблему визнання на вітчизняних теренах, а непорозуміння з місцевою владою та критичні закиди в засобах масової інформації не призводять до нівелювання поглядів, а навпаки сприяють їхньому утвердженню. Не випадково представники релігійних спільнот, які виникли в нових суспільних реаліях, охочіше вирішують власні проблеми в судових інстанціях, проводять різноманітні вуличні акції тощо. Це свідчить про те, що вони сприйняли нові демократичні методи відстоювання власних прав і не заангажовані минулим. Продемонстрована позиція неможлива без глибокого ус-

відомлення суспільно-політичних реалій, знання політико-правових деталей, що демонструє високий рівень політичної свідомості нових п'ятидесятницьких об'єднань.

Водночас, різку аполітичну позицію продемонстрували незареєстровані громади ХВЕ. Згодом адепти такого підходу пояснили власні дії: "Свобода, що прийшла, відкрила для ХВЕ глибоке внутрішнє протиріччя, яке виявилось в психології віруючих як спадок, який вони винесли з трагічного минулого... Тому частина громад вирішила при демократичному законодавстві залишитися незареєстрованими" [11, с.432]. Психологічний поріг, сформований десятиліттями у свідомості віруючих, виявився занадто високим, щоб його можна було одномоментно подолати. Більшість лідерів громад, які в СРСР діяли поза законом, пройшли через місця позбавлення волі, штрафи, переслідування тощо, тому сприйняли зміни в державі як тимчасові. Запевнення керівників легалізованого Союзу ХВЕ й представників влади у зворотному не змінили позицій нелегалів.

З другої половини 90-х рр. спостерігаємо стрімку еволюцію в напрямку адаптації до наявного суспільно-політичного контексту з боку репрезентів вітчизняного п'ятидесятництва. Це стало наслідком подальшої зміни поглядів "хрещених Святим Духом" до мирської проблематики. Детермінанти подальшої трансформації слід шукати в надзвичайному динамізмі п'ятидесятництва, зокрема у здатності реагувати на суспільно-політичні зміни. Ці потенції були штучно загальмовані в радянський період, тепер же вони здобули широку площину для вияву. Процес еволюції варто також пов'язувати з бурхливою інституалізацією п'ятидесятницьких об'єднань наприкінці 90-х рр., централізацією їхньої структури, а також з переглядом евангелізаційно-місіонерських підходів у бік максимального врахування національних особливостей української культури.

Попри це, вітчизняні п'ятидесятники на даному етапі не спромоглися на створення власної соціальної концепції, що, до речі, теж сприяє подальшій еволюції суспільно-політичних поглядів, так як вони не знаходять певної формалізації у вигляді більш-менш розробленого документа. Саме тому спектр оцінок оточуючих реалій дуже широкий, так як віруючий, апелюючи до Священного Писання та власного одкровення, по-різному інтерпретує ті чи інші процеси.

Помітний вплив, особливо на п'ятидесятницькі громади в центрі та на південному сході, продовжують справляти харизматичні спільноти. Так частина п'ятидесятництва сприйняла окремі ідеї одного зі ідеологів світового харизматизму У. Екмана. Згідно з його соціально-політичними поглядами, християнин обов'язково має використовувати свободу виборів, що набуватиме прояву не лише в молитві за владу, а в конкретних діях й відстоюванні правди, у ситуації, коли влада зловживає своїм становищем або не виконує своїх обов'язків. Відмовлятися від голосування так само безвідповідально, як відмовлятися молитися за країну [12, с.83-86]. Певною мірою християни віри євангельської визначилися зі спрямування своєї поведінки завдяки цим ідеям.

На нові п'ятидесятницькі об'єднання вплинула оприлюднена в 2001 р. концепція "Новий світовий порядок" відомого лідера церкви "Нове покоління" Олексія Ледяєва [13]. Радикальні погляди автора: поєднання інституту церкви та держави, проникнення християнського світогляду у всі сфери життя суспільства, проголошення християнізації згори аж до встановлення "Нового світового порядку" – продемонстрували, як маятник суспільно-політичних поглядів хитнувся з однієї крайньої позиції – несприйняття оточуючого світу й "непомітності церкви" її до "експансії" у всі сфери життя суспільства, що розглядається деякими дослідниками як сучасне перевтілення старої ідеї папоцезаризму [14, с.2]. Попри офіційне заперечення цієї концепції з боку найбільших баптистських та п'ятидесятницьких об'єднань "як небіблійної та антиєвангельської" [15, с.17], вона все ж таки має окремих симпатиків, в основному в п'ятидесятницькому середовищі. Більша ж частина, не сприймаючи "занадто радикальні ідеї" змінює певною мірою власні позиції стосовно суспільства та держави.

На тлі зазначених ідей позиція офіційних керівників Церкви християн віри євангельської України виглядає досить зваженою. На думку голови ЦХВЕУ М. Паночка, "Церква має бути вищою за всі явища й схилати суспільство працювати над духовним розвитком". Але члени церкви як громадяни "мають право, навіть повинні, брати участь у тих процесах, які відбуваються в країні для розумного устрою держави" [16, с.14]. З цією думкою погоджується й Перший заступник голови ЦХВЕУ М. Синюк, який зазначає, що "межа включеності християнина в суспільно-політичну діяльність пролягає там, де створюється небезпека його духовності" [17]. У нових умовах керманічі християн віри євангельської допускають і членство в політичній партії, крім служителів громад

З другої половини 90-х рр. посилюються трансформаційні тенденції в лавах незареєстрованих п'ятидесятницьких громад. Деякі з них без дозволу керівного центру розпочали реєстрацію власних статутів. Це прискорило прийняття рішення у вересні 2000 р. на черговому з'їзді Об'єднаної Церкви ХВЕ (репрезента нелегального руху п'ятидесятників) зареєструвати власний релігійний центр і розпочати роботу з реєстрації окремих громад. Основними передумовами цього рішення стало дотримання з боку держави основних засад релігійного законодавства, неможливість провадити власну повноцінну діяльність у незареєстрованому статусі, а також певна ротація керівної ланки об'єднання. Легалізація ОЦХВЕ дала поштовх до подальшої трансформації поглядів стосовно суспільно-політичної сфери, про що свідчить не лише офіційна рубрика в офіційному періодичному виданні об'єднання – газеті "Світло воскресіння", а й утвердження активної громадянської позиції віруючих [18, с.12].

Підсумовуючи результати, слід вказати, що зміна суспільно-політичного статусу п'ятидесятництва розпочалася з трансформації поглядів на суспільство та державу. Її хід залежав від розробленості теологічних підвалин стосовно цієї царини, а також статусу релігійного об'єднання в радянський період і реакції на нові суспільно-політичні реалії незалежної України. Важливими факторами, що прискорювали еволюцію поглядів, було прийняття нового релігійного законодавства та його втілення в життя, відокремлення церкви від держави, визнання з боку держави вітчизняного релігійного атласу багатоконфесійним. Втім порушення цих позицій вкупі з консерватизмом богословських настанов і нестабільністю соціально-політичних перетворень гальмувало цей процес. Сюди слід додати наявність сектантських нашарувань соціальної герметизації та суспільної індиферентності, які збереглися в межах тих об'єднань, що за радянських часів існували не легально. Водночас радикалізація суспільно-політичних позицій п'ятидесятництва в другій половині 90-х рр. дозволяє стверджувати, що репрезенти досліджуваного руху еволюціонували від суспільного негативізму до позитивного сприйняття сучасних реалій.

Джерела та література

1. Яроцький П. Релігійний фактор у сучасній Україні // Людина і світ. – 2004. – № 3.
2. Франчук В. Просила Россия дождя у Господа: В 3 т. – К., 2002. – Т. II, Т. III.
3. Андроновъене Л., Парушев П. Церковь, государство и общество: о сложности участия постсоветских евангельских христиан в жизни общества // Богословские размышления. – Евроазиатский журнал богословия. – 2004. – № 6.
4. Мельник В.І. Новий тип віруючого в п'ятидесятництві. – К., 1991.
5. Перестройка в свете Слова Божьего // Перед рассветом. – 1994. – № 1.
6. Назаркіна О. Протестантські конфесії України в 90-ті рр. XX ст.: баптистські та п'ятидесятницькі течії: Дис... канд. іст. наук: 07.00.01. – Донецьк, 2003.
7. Зуев Ю.П. Церковь в политизированном обществе (ситуация в СССР конца 80-х – начала 90-х гг.) // Религия, общество и государство в XX в. Материалы конференции. – М., 1991.
8. Мельник В.І. Наповнюється світом... // Людина і світ. – 1991. – № 3, № 4.
9. Папроцький Ф.Г. Для праці обмежень немає // Благовісник. – Видання Сьому християн віри євангельської. – 1992. – № 2.
10. Основи віровчення та богослужбової практики Всеукраїнського Союзу Церков Християн Віри Євангельської П'ятидесятників. – Б/м. б/р.
11. Тематическая программа Библиейской школы по вероучению ОЦ ХВЕ: Учебное пособие, 3-е изд., испр. и доп. – Винница, 2002.
12. Экман У. Бог, государство и личность. М., 1995.
13. Новый мировой порядок // www.ngteam.org/NMP.htm
14. Решетников Ю. Новий-старий "Новий світовий порядок" // Людина і світ. – 2004. – № 10.
15. Комендант Г.І. Половинчатому християнству не должно быть места // Євангельська нива. – 2004. – № 3.
16. Паночко М.С. Християнин і політика // Реаліс. Журнал християнського навчально-дослідницького центру "Реаліс". – 2005. – Зима.
17. Інтерв'ю з першим заступником Єпископа Церкви християн віри євангельської України М.П. Синюком. Записане 12.01. 2006 р. м. Київ. Тривалість бесіди 1 год.
18. Лукаш Н. Перед выбором // Свет воскресенья. – 2004. – № 9.

Summary

The political and social views of the Pentecostals of our country in different historical epochs are examined in the article. The initial social approaches are determined? The transformation factors of political and social views in the period of independence of Ukraine are exposed.

І. В. Жердєва

ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКОВНА ПЕРІОДИКА І СВІТСЬКІ ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: АСПЕКТ ВЗАЄМОДІЇ

Характерними особливостями сучасного історичного етапу є інтенсивний розвиток комунікативних засобів та інформаційних технологій, серед яких значну роль відіграють засоби масової інформації. Вплив цих засобів на суспільну свідомість настільки значний, що їх називають "четвертою владою" після законодавчої, виконавчої і судової. Але, як і кожна влада, її дія для народу може бути як сприятливою, так і пагубною.

Останнім часом в інформаційному середовищі країни досить впевнено зміцнює свою позицію православна церква. Серед існуючих видів ЗМІ православні конфесії надають великого значення